

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Національна історична бібліотека України**

**ХВАЛІМО БОГА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ!
До 95-річчя від дня народження
Святійшого Патріарха Київського і всієї
Руси-України Філарета**

Київ, 2024

95

Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет (в миру – Михайло Антонович Денисенко) народився 23 січня 1929 року в селі Благодатному Амвросіївського району Донецької області в родині робітника. У 1946 році, після закінчення середньої школи, вступив до 3-го класу Одеської духовної семінарії, яку закінчив з відзнакою, і того ж року вступив до Московської духовної академії. Навчаючись на 2-му курсі, 1 січня 1950 р. прийняв чернечий постриг з ім'ям Філарет.

1952 р. після закінчення академії з ученим ступенем кандидата богослов'я Владика Філарет був призначений викладачем Священного Письма Нового Заповіту.

1958 р. возведений у сан архімандрита і призначений ректором Київської духовної семінарії, а в 1960 р. – настоятелем Свято-Володимирського кафедрального собору в м. Києві. У 1966 р. возведений у сан архієпископа Київського і Галицького, призначений Екзархом України, 1968 р. возведений у сан митрополита.

У 70-80-ті рр. митрополит Філарет провадив активну церковно-громадську діяльність, керував і брав участь у роботі багатьох українських та міжнародних наукових конференцій, комісій, всехристиянських мирних конгресів.

1–3 листопада 1991 р. за ініціативи митрополита Філарета відбувся Всеукраїнський Помісний Собор УПЦ, який одногolosно прийняв рішення про повну канонічну церковну незалежність, тобто автокефалію Української Православної Церкви.

У жовтні 1995 р. на Всеукраїнському Помісному Соборі митрополита Філарета було обрано Патріархом Київським і всієї

Руси-України. Він плідно працював над перебудовою Помісної Церкви в Україні, робив чимало і для об'єднання православних віруючих України в лоні Української Православної Церкви Київського Патріархату.

2005 р. на I Всеукраїнському церковно-громадському форумі «За Українську Помісну Православну Церкву» аналітична й одночасно загальнодоступна доповідь Патріарха Філарета висвітлила генезис драматичного поділу православ'я в Україні та його небезпечний вплив на сучасну історію.

2007 р. на II Всеукраїнському церковно-громадському форумі «За Українську Помісну Православну Церкву» Його Святість у своїй доповіді зазначив, що єдина Помісна Церква – це завдання як Церкви так і держави.

За роки предстоятельства Святійшого Патріарха Філарета Українська Православна Церква Київського Патріархату значно зросла.

Завдяки наполегливій праці Патріарха було перекладено українською мовою богослужбові книги, які потрібні для здійснення богослужінь. Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет (Денисенко) увійшов в історію як четвертий перекладач Біблії українською мовою.

За церковні заслуги Святійшого Патріарха Філарета нагороджено багатьма церковними орденами та державними нагородами.

За видатну історичну роль у становленні незалежної Православної Церкви України, діяльність, спрямовану на відродження духовності Українського народу, піднесення авторитету православ'я, утвердження

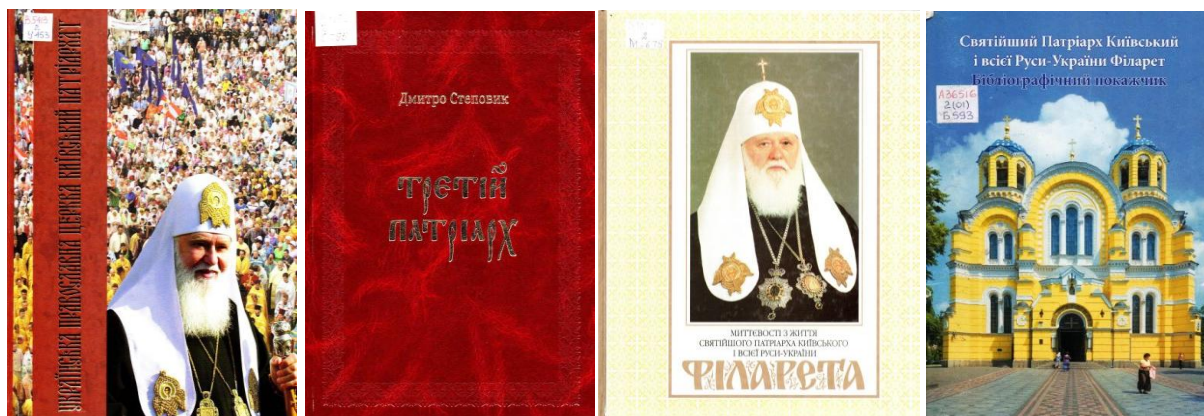
ідеалів милосердя і міжконфесійної злагоди присвоєно звання Герой України з врученням ордена Держави Патріарху ФІЛАРЕТУ (ДЕНИСЕНКУ Михайлу Антоновичу) (Указ Президента України №3/2019 від 8 січня 2019 року «Про присвоєння звання Герой України» (URL: <https://www.president.gov.ua/documents/32019-25874>)).

Джерело : Автобіографія Святійшого Патріарха // Біобібліографія Філарета (Денисенка) Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України. – Київ, 2014. – С. 9-16.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Проповіді, послання, виступи

1. **Філарет, патріарх.** Навчання для духовного збагачення: лекція-проповідь прочитана 2 вересня 2004 р. / Філарет, патріарх ; Телестудія НаУКМА, Міжнар. фонд «Відродження» Києво-Могилян. акад. – Київ, 2004. – 1 відео касета.
2. **Філарет, патріарх.** Пам'ятаємо і молимося, і буде так у віках / Філарет, патріарх // Пам'ять століть. – 2008. – № 5/6 – С. 6–7.
3. **Філарет, патріарх.** Пасхальне послання Патріаршого Екзарха всієї України, Митрополита Київського і Галицького Філарета архіпастирям, пастирям, чесному іноцеству та всім вірним чадам екзархату України: [Пасха Христова 1979 р., м. Київ] / Філарет. – Київ : Києво-Святошин. друк., 1979. – 2 с.

4. **Філарет, патріарх.** Патріарх Володимир та його доба / Патріарх Філарет (Денисенко) // Пам'ять століть. – 1998. – № 2. – С. 126–127.
5. **Філарет, патріарх.** Різдво Христове та його онтологічне значення : доповідь Патріарха Київської і всієї Руси-України Філарета на Всеукраїнській міжнародній християнській Асамблеї з нагоди 2000-ліття Різдва Христового «Заповідь нову даю вам» (Ів. 13, 34) 17–18 лютого, [1998] / Філарет, патріарх. – Київ, 1998. – 55 с. – (До 2000-річчя Різдва Христового).

6. **Слово Святійшого Патріарха Київської і всієї Руси-України Філарета до учасників VI Міжнародної конференції «Православ'я в Україні» 23 листопада 2016 року // Православ'я в Україні : зб. за матеріалами VII Міжнародної наукової конференції, присвяченої 25-літтю відновлення Київської православної богословської академії (1992–2017) / розшифрував Тарас Сич ; під ред. митр. Переяслав-Хмельницького і Білоцерківського Епіфанія (Думенка), Г. В. Папакіна, Н. М. Куковальської та ін. – Київ. 2017. – Ч. 1. – С. 7–12.**

7. **Три розмови про Україну / Філарет, патріарх [та ін.]. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 285, [2] с. : 12 вкл. л., іл.**

Твори

8. **Філарет (Денисенко), патріарх. Де і в чому шукати щастя? : проповіді. Кн.1 / Філарет (Денисенко), патріарх. – Ужгород : Закарпаття, 1997. – 255 с. – На обкладинці «Проповіді патріарха Філарета».**

9. **Філарет, Патріарх Київський і всієї Руси-України. Твори: в 9 т. / Патріарх Філарет (Денисенко) ; ред.: О. Вакулєнко, Г. Гудима ; упоряд.: свящ. Андрій Головков. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 1999–2012.**

Том 3 : Послання. Промови. - 2001. - 614, [1] с. : 1 вкл. л. портр.;

Том 4 : Статті. Доповіді. - 2002. - 582, [1] с. : 1 вкл. л. портр.;

Том 5 : Доповіді. - 2003. - 510, [1] с. : 1 вкл. л. портр.;

Том 6 : Інтерв'ю. - 2003. - 742, [1] с. : 1 вкл. л. портр.;

Том 7 : Проповіді, промови, послання, доповіді, інтерв'ю. – 2007. – 798 с.;

Том 8 : Проповіді, послання, доповіді, промови, слова на вручення архіпастирських жезлів, інтерв'ю. – 2010. – 734 с.;

Том 9 : Проповіді, послання, слова на вручення архіпастирських жезлів, промови, звернення, листи, інтерв'ю. – 2012. – 736 с.

10. **Філарет, Патріарх Київський і всієї Руси-України. Твори** : [в 14 т.] / Патріарх Філарет (Денисенко) ; ред.: О. Вакуленко, Г. Гудима ; упоряд.: свящ. Андрій Головков. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату. – 2010 – .

Том 1 : Проповіді. – 2010. – 534 с.;

Том 2 : Проповіді. – 2010. – 446 с.;

Том 10 : Листи. – 2014. – 608 с.;

Том 11 : Листи. – 2014. – 576 с.;

Том 12 : Інтерв'ю. – 2015. – 640 с. – (Присвячується 20-літтю Інтронізації Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета);

Том 13 : Проповіді. – 2019. – 670, [1] с. : 1 вкл. л. портр.;

Том 14 : Проповіді, послання, слова на вручення архіпастирських жезлів. – 2024. – 575 с. : 1 вкл. л. портр.

11. **Архіпастирське служіння Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета за 50 років в архієрейському сані** : [в 5 т.] / упоряд.: А. Головков, М. Омелян, О. Шмуригін. - Київ : Видавничий відділ УПЦ КП, 2011 – 2021.

Том 1 : 1969–1990 роки. – 2011. – 642 с. : табл., 1 вкл. л. портр., 8 вкл. л. фот. - Видання присвячується 50-річчю архієрейської хіротонії та 45-річчю служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета;

Том 2 : 1996–2004 роки. – 2011. – 758 с. : 1 вкл. л. портр., 8 вкл. л. фот. - Видання присвячується 50-річчю архієрейської хіротонії та 45-річчю служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета;

Том 3 : 2005–2011 роки. – 2011. – 814 с. : 1 вкл. л. портр., 8 вкл. л. фот. - Видання присвячується 50-річчю архієрейської хіротонії та

45-річчю служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета;

Том 4 : Грудень 2011–2015 роки. – 2016. – 519 с. : 1 вкл. л. портр., 8 вкл. л. фот. – Присвячується 50-річчю служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета;

Том 5 : 2016–2020 роки. – 2021. – 653 с. : 1 вкл. л. портр., 8 вкл. л. фот. – Присвячується 55-річчю служіння на Київській кафедрі Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета.

Переклади українською мовою, редагування

12. **Діяння Вселенських Соборів** : [в 5 т.] / пер. укр. мовою Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавничий відділ УПЦ КП, 2022. – 2023.

Том 1. – 2022. - 566, [1] с. – 3 дарчим написом Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета;

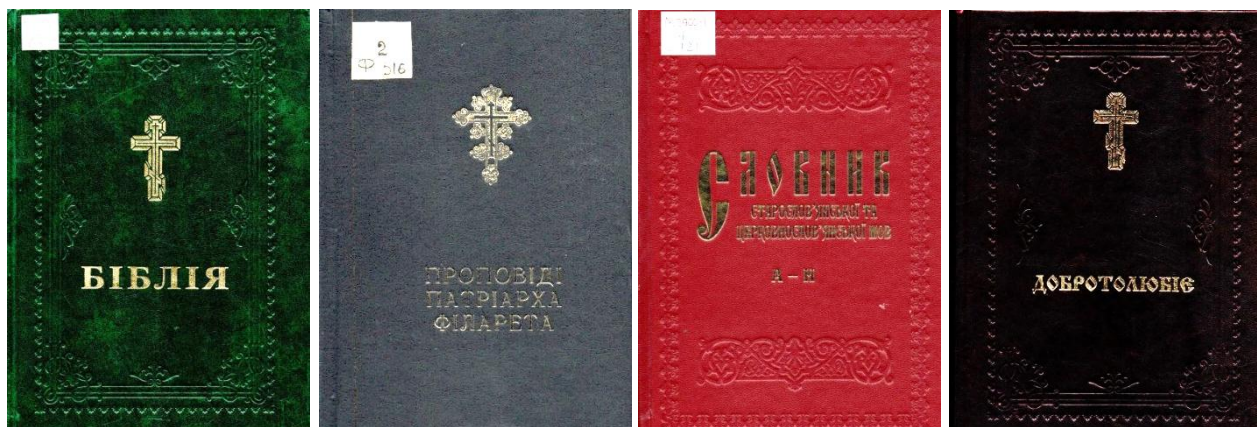
Том 2. – 2022. - 559 с. : іл.;

Том 3. – 575 с. : іл.;

Том 4. – 559 с. : іл.;

Том 5. – 2023. - 555, [1] с. : іл.

13. **Біблія. Книги Священного Писання Старого та Нового Завіту** : в українському перекладі з паралельними місцями та додатками / пер. укр. мовою Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Вид. Київської Патріархії УПЦ КП, 2009. – 1386 с. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

14. **Добротолюбіє**: в 5 т. / пер. укр. мовою Патріарха Філарета (Денисенка) ; ред. : С. Гайдук, А. Гудима. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2008–2009. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1. – 2008. – 687 с.;

Том 2. – 2009. – 799 с.;

Том 3. – 2009. – 469 с.;

Том 4. – 2009. – 686 с.;

Том 5. – 2009. – 599 с.

15. **Словник старослов'янської та церковнослов'янської мов**: в 2 ч. / під загал. ред. Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета (Денисенка) ; пер., літ. ред., коректор О. І. Кислюк. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2014. – 591 с. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1: А–Н. – 2014. – 591 с.

Богослужбова література

16. **Воскресний октоїх і загальна мінея** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма та богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2001. – 691 с. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

17. **Мінея. Січень:** в 2 ч. / [пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма та богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком)]. – Київ : УПЦ Київського Патріархату, 2018. – 669, [1] с. – (Видано з благословення Святейшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2018. – 669, [1] с.

18. **Святкова Мінея:** у 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма та богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2002–2003. – (Заголовок обкл.: Мінея святкова. Видано з благословення Святейшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2002. – 822 с.;

Частина 2. – 2003. – 704 с.

19. **Октоїх :** у 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма та богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2006. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святейшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 2. – 2006. – 798 с.

20. **Псалтир** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2006. – 438 с. (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

21. **Псалтир** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2008. – 439 с. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

22. **Псалтир** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2009. – 438 с. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

23. **Псалтир** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – 3-є вид. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2010. – 438 с. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

24. **Службник:** в 2 ч. / [пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком)]. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського патріархату, 2006. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2006. – 271 с.;

Частина 2. – 2006. – 239 с.

25. **Службник:** в 2 ч. / [пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком)]. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського патріархату, 2011. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2011. – 269 с.;

Частина 2. – 2011. – 240 с.

26. **Службник:** в 2 ч. / [пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком)]. – Київ: Видавн. від. УПЦ Київського патріархату, 2016. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2016. – 285 с. : іл.;

Частина 2. – 2016. – 343 с. : іл.

27. **Требник:** у 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2000. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2000. – 528 с.

28. **Требник:** у 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – 2-е вид. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2006. – (Видано з

благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2006. – 526 с.

Частина 2. – 2006. – 605 с.

29. **Требник:** у 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – 3-є вид., випр. і допов. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2013. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2013. – 592 с.

30. **Тріодь квітна:** в 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2002–2005. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2002. – 454 с.

Частина 2. – 2005. – 302 с.

31. **Тріодь постова:** в 2 ч. / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужбової літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2002 –2005. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Частина 1. – 2002. – 694 с.

32. **Часослов** / пер. укр. мовою богословської комісії з перекладів Святого Письма і богослужебної літ. на чолі з Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом (Денисенком). – 2-е вид. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2006. – 390 с. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Переклади українською мовою та редагування творів святих отців

33. **Августин Аврелій, блаженний (354—430)**. Творіння : в 6 т. / блаженний Августин Аврелій ; під ред. Святійшого Патріарха Київської і всієї Руси-України Філарета (Денисенка) ; [пер. архім. Сергія (Ярового) , прот. Петра Герасимука, свящ. Андрія Хромяка, свящ. Миколи Черняка, Ігоря Сацика та Мирослава Хм'яка ; авт. вступ ст. прот. Володимир Вакін] – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2014–2016. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1. – 2014. – 767 с.;

Том 2. – 2015. – 688 с.;

Том 3. – 2015. – 600 с.;

Том 4. – 2016. – 590 с. ;

Том 5. – 2016. – 688 с. ;

Том 6. – 2016. – 832 с.

34. **Амвросій, єпископ Медіоланський, святитель**. Творіння: в 2 т. / святитель Амвросій, єп. Медіоланський ; під ред. Святійшого Патріарха Київської і всієї Руси-України Філарета (Денисенка) ; [пер. укр. прот. Івана Гарата, прот. Петра Політила, свящ. Артема Бабленюка, свящ. Івана Гунька та дяк. Романа Якимовського ; автор вступ. ст. прот. Ярослав Ощудляк] ; літ. ред. прот. Назарій Лозинський. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2015. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

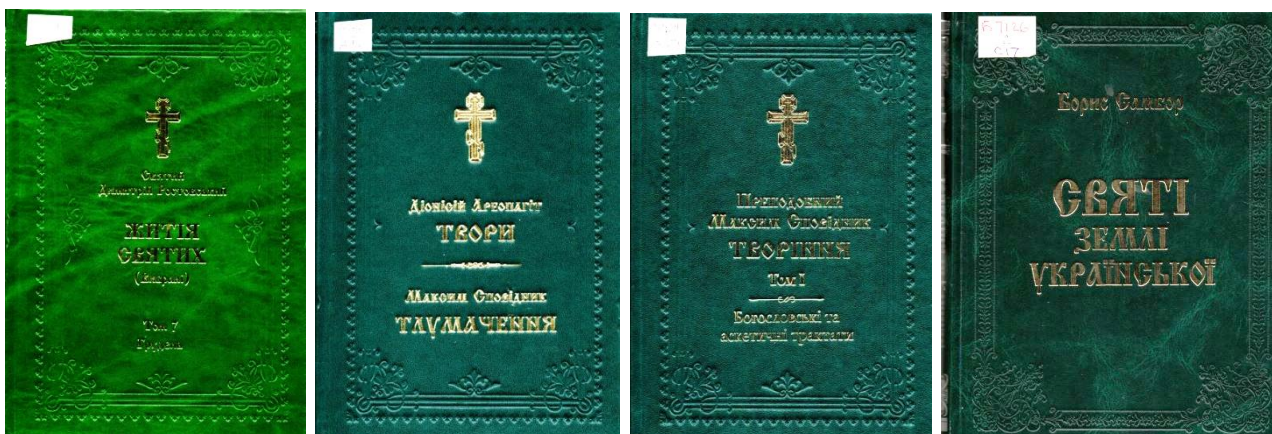
Том 1. – 2015. – 372, [4] с.;

Том 2. – 2015. – 340 с.

Том 1. – 2011. – 624 с. ;
Том 2. – 2011. – 472 с. ;
Том 3. – 2011. – 620 с.

38. **Димитрій Ростовський [Туптало], св. Життя святих :** (вибрані) українською мовою, викладені за повчаннями по Четьїх-Міней св. Димитрія Ростовського: в 7 т. / св. Димитрій Ростовський [Туптало, 1651–1709 pp.] ; переклад укр. мовою Патріарха Філарета (Денисенка) ; ред.: С. Гайдук., Ю. Березенко та ін. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2006. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового ; видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1 : Січень–лютий. – 2006. – 711 с. ;
Том 2 : Березень–квітень. – 2007. – 703 с. ;
Том 3 : Травень–червень. – 2007. – 846 с. ;
Том 4 : Липень–серпень. – 2007. – 815 с. ;
Том 5 : Вересень–жовтень. – 2008. – 766 с. ;
Том 6 : Листопад–грудень. – 2008. – 639 с. ;
Том 7 : Грудень. – 2008. – 766 с.

39. **Димитрій Ростовський (Туптало ; 1651–1709 ; св.) Життя святих українською мовою / св. Димитрій Ростовський (Туптало) ; переклад укр. мовою Патріарха Філарета (Денисенка).– Вид. 2-ге. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2022.**

Січень. – 519 с. : іл. ;
Лютий. – 470, [1] с. : іл. ;
Березень. – 414, [1] с. : іл. ;
Квітень. – 373, [1] с. : іл. ;

Травень. – 478, [1] с. : іл.;
Червень. – 494, [1] с. : іл.;
Липень. – 470, [1] с. : іл.;
Серпень. – 322, [1] с. : іл.;
Вересень. – 431 с. : іл.;
Жовтень. – 575 с. : іл.;
Листопад. – 559 с. : іл.;
Грудень. – 462, [1] с. : іл.

40. **Діонісій Ареопагіт. Твори. Тлумачення Максима Сповідника** : наук. вид. / Діонісій Ареопагіт, свщмч., Максим Сповідник ; переклад укр. мовою за ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2015. – 467 с. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового ; видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

41. **Єфрем Сирін, преподобний. Творіння** : в 4 т. / св., преподобний Єфрем Сирін ; переклад укр. мовою за ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2014–2015. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового ; видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 2. – 2014. – 808 с.;

Том 4. – 2015. – 608 с.

42. **Ієронім Стридонський, блаженний (бл. 340—420). Творіння**: в 4 т. 8 кн. / блаженний Ієронім Стридонський ; пер. укр. мовою за вид. КДА 1880–1903 прот. Михайла Марусяка ; під ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. відділ УПЦ Київського Патріархату, 2014–2016. – (Видання присвячується 2000-літтю Різдва Христового ; видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1. Книга 1. – 2014. – 694 с.;

Том 1. Книга 2. – 2015. – 655 с.;

Том 2. Книга 1. – 2015. – 435 с.;

Том 2. Книга 2. – 2015. – 459 с.;

Том 3. Книга 1. – 2015. – 464 с.;

Том 3. Книга 2. – 2015. – 478 с.;

Том 4. Книга 2. – 2016. – 544 с.

43. **Іоан Золотоустий, святий.** Повне зібрання творінь святителя Іоана Золотоустого: в 12 т., 24 кн. / Святий Іоан Золотоустий, [архієпископ Константинопольський (347–407 рр.)] ; пер. укр. прот. Михайла Марусяка ; під ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2009 – 2012. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1. Книга 1. – 2009. – 510 с.;

Том 1. Книга 2. – 2009. – 549 с.;

Том 2. Книга 1. – 2009. – 590 с.;

Том 2. Книга 2. – 2009. – 526 с.;

Том 3. Книга 1. – 2009. – 476 с.;

Том 3. Книга 2. – 2009. – 574 с.;

Том 4. Книга 1. – 2010. – 511 с.;

Том 5. Книга 1. – 2010. – 621 с.;

Том 5. Книга 2. – 2010. – 526 с.;

Том 6. Книга 1. – 2010. – 558 с.;

Том 6. Книга 2. – 2010. – 562 с.;

Том 7. Книга 1. – 2010. – 530 с.;

Том 7. Книга 2. – 2010. – 482 с.;

Том 8. Книга 1. – 2011. – 518 с.;

Том 8. Книга 2. – 2011. – 632 с.;

Том 9. Книга 1. – 2012. – 558 с.;

Том 9. Книга 2. – 2012. – 600 с.;

Том 10. Книга 1. – 2012. – 552 с.;

Том 10. Книга 2. – 2012. – 662 с.;

Том 11. Книга 1. – 2012. – 566 с.;

Том 11. Книга 2. – 2012. – 640 с.;

Том 12. Книга 1. – 2012. – 566 с.;

Том 12. Книга 2. – 2012. – 584 с.

44. **Максим Сповідник, преподобний.** Творіння: у 2 т. / преподобний Максим Сповідник (580–662 рр.) ; пер. укр. мовою за ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2016. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1 : Богословські та аскетичні трактати. – 2016. – 543 с.

Том 2 : Запитання-відповіді до Фалассія. – 2016. – 613 с.

45. **Симеон Новий Богослов, преподобний.** Творіння: в 3 т. 6 кн. / преп. Симеон Новий Богослов ; пер. укр. мовою під ред. Патріарха Філарета (Денисенка). – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2013. – 752 с. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

46. **Феодор Студит, преподобний.** Творіння: в 3 т. 6 кн. / преподобний Феодор Студит, (759—826 рр.) ; пер. укр. мовою під ред. Патріарха Філарета (Денисенка) ; пер. дияк. Михаїла Омеляна ; літ ред.: Олександр Мирончук. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2014–2015. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

Том 1. Книга 1. – 2014. – 575 с.

Том 2. Книга 1. – 2014. – 459 с.

Том 3. Книга 2. – 2015. – 696 с.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ПАТРІАРХА ФІЛАРЕТА (ДЕНИСЕНКА)

47. **Гордієнко Д.** Історія Української Православної Церкви / Д. Гордієнко, В. Клос, Ю. Мицик, І. Преловська ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – Харків : Фоліо, 2019. – 244 с. : портр., іл. – (Великий наук. проект).

48. **Димитрій (Рудюк), митр.** Києво-Михайлівський Золотоверхий монастирь / Димитрій (Рудюк), прот. Віталій Клос ; ред. рада : митр. Епіфаній (Думенко), архієп. Євстратій (Зоря), прот. Олександр Трофимлюк та ін. ; наук. ред.: І. Преловська. – Київ, 2013. – 416 с. : іл. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета, Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря священноархімандрита, турботами та стараннями ректора КПБА митрополита Переяслав-Хмельницького і Білоцерківського Епіфанія та намісника Свято-Михайлівського Золотоверхої обителі єпископа Вишгородського Агапіта з всечесною братією в ознаменування 900-річчя з часу освячення кам'яного храму обителі – Свято-Михайлівського Золотоверхого собору, 1113–2013).

49. **Історія православної педагогіки та педагогічна майстерність**: навч. посіб. / за ред. Т. В. Тесленко ; Дніпров. духов. семінарія УПЦ КП. – Харків : Мачулін, 2018. – 469 с. : іл.

50. **Київська православна богословська академія [1615–2015]** / уклад. О. Трофимлюк, В. Клос, О. Я. Мирончук. – Київ : Видавн. від. УПЦ Київського Патріархату, 2015. – 255 с. : фот. кол. – (400-річчю Київської православної богословської академії присвячується).

51. **Мартирологія українських церков** : у 4 т. Т. 1 Українська Православна Церква : док., матеріали, християн. самвидав України / упоряд. і зред.: О. Зінкевич, О. Воронин. – Торонто ; Балтимор : Смолоскип, 1987. – 1206 с. : іл. – (Б-ка «Смолоскипа» ; ч. 54).

Зі змісту:

Філарет (Денисенко), митр. Київський і Галицький РПЦ, екзарх Московської патріархії на Україні. – С. 19, 176, 661, 775, 779, 876, 929, 1062, 1063, 1090 ;

Покажчик імен: Філарет (Денисенко), митр. Київський і Галицький РПЦ, екзарх Московської патріархії на Україні. – С. 1165 (10 позицій).

52. **Миттєвості з життя Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета** / авт.-упоряд. тексту, фото Микола Селюченко ; пер. тексту англ. мовою Сергія Сингаївського ; ред. Петро Ромко ; фото з особистого архіву Патріарха Філарета (Денисенка) ; фото: Микола Вітюк, Валерій Інютін, Геннадій Камінський та ін. – Київ: Дніпро, 2001. – 142 с. : портр., фото.

53. **Неправда московських анафем** / упоряд. ігумен Димитрій (Рудюк). – Київ, 1999. – 472 с. : іл.

54. **Православна Церква в українському державотворенні** : зб. ст. та матеріалів на пошану Його Святості, Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета / [авт. кол.: В. В. Омельчук (кер.) та ін. ; наук. ред.: Ю. Бондар, І. Мищак, – Київ : ТОВ « Вид-во «Прометей», 2019. – 346 с. : 1 л. портр. – (Наук. сер.: Світові традиції держ. упр.; Вип. 7).

55. **Православний церковний календар [на] 2024** / упоряд.: о. А. Павленко, Іоан Київський. - Київ : Видавничий відділ УПЦ КП, 2023. - 167 с. : фот., портр.

56. **Українська Православна Церква Київський Патріархат** / упоряд. О. Трофимлюк ; вступ. ст. Дмитрій. – Київ : Видавн. Від. УПЦ Київського Патріархату, 2011. – 602, [2] с. : портр., фот. кол.

57. **Самбор Б.** Святі землі української / Б. І. Самбор. – Київ : Архангельський глас, 2009. – 686 с. : іл. – (Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

58. **Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет в США** – зустрічі і спогади. – 39 с. : іл.

59. **Степовик Д. В.** Третій Патріарх: Святійшому Патріархові Київському і всієї Руси-України Філарету 85 років : худож.-документ. вид. / Д. В. Степовик ; передм. Раїси Іванченко ; літ. ред. Світлана Чорна. – Київ : Дніпро, 2014. – 376 с. : фот.

60. **Степовик Д. В.** Патріарх Мстислав. Життя і архіпастирська діяльність. / Д. В. Степовик. – Київ : Мистецтво, 2007. – 445 с.

61. **Степовик Д. В.** Володимирський собор: історія, архітектура, малярство собору у Києві: наук. мистецтвознавче вид. / Д. В. Степовик. – Київ : Дніпро, 2015. – 376 с. : іл. – (Присвячується 120-річчю освячення Володимирського собору в Києві, 1896–2016. Видано з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета).

62. **Українська Православна Церква Київський Патріархат** / упоряд. О. Трофимлюк ; вступ. ст. Дмитрій. – Київ : Видавн. Від. УПЦ Київського Патріархату, 2011. – 602, [2] с. : портр., фот. кол.

63. **Щоткіна К.** Хроніки Томосу / К. Щоткіна. – Харків : Віват, 2019. – 301, [2] с. – (Історія та політика).

Статті з періодичних та продовжуваних видань

64. **Димитрій (Рудюк), архієп.** Патріарх Філарет. Духовний пастир нації / Дмитрій, архієпископ // Пам'ять століть. – 2009. – №1-2. – С. 234–238.

65. **Святкування 50-ліття** архієрейської хіротонії та 45-ліття служіння на Київській кафедрі Святійшого, Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета // Українознавство. – 2012. – № 1. – 24–30.

66. **Степовик Д.** Народна дипломатія патріарха Філарета / Д. Степовик // Пам'ять століть. – 2007. – №2. – С.180–191.

67. **Степовик Д.** Пастир української нації / Д. Степовик // Пам'ять століть. – 2004. – № 1. – С. 21–35 : фото.

68. **Димитрій архієпископ.** Патріарх Філарет. Духовний пастир нації / архієпископ Димитрій // Пам'ять століть. – 2009. – №1/2. – С. 234–238.

69. **Найвища церковна відзнака від Патріарха Філарета** // Зовнішні справи: наук. журн. – 2016. – № 6. – С.60.

70. **Тататренко В.** Патріарх Філарет : Петро Тронько був людиною глибоко віруючо / В. Тататренко // Пам'ятки України: історія та культура: науково-популяр. Ілюстр. часопис. – 2017. – № 3(235). – С. 54–56.

71. **Патріарх Філарет** : «Там, де правда — там Бог...» / єп. Зоря Євстратій // Пластовий шлях: журн. пласт. думки та інформації. – Торонто ; Львів, 2019. – Ч. 1(193). – С. 28–32.

Бібліографічні покажчики

72. **Біобібліографія Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета (Денисенка)** : до 85-річчя від дня народження / НАН України, Ін-т енциклопед. дослідж., Укр. ін-т нац. пам'яті, Дипломат. акад. України при МЗС України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; упоряд. П. Кривонос [та ін.]. – Київ, 2014. – 96 с.

73. **Православ'я в Україні** : зб. ст. [Вип. 10] / Українська православна церква, Київська Православна Богословська Акад. Ін-т церковної історії, НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, М-во культури України, Нац. заповідник «Софія Київська» ; під ред. Митрополита Київського і всієї України Епіфанія (Думенко), прот. Олександра Трофимлюка, Митрополита Львівського і Сокальського Димитрія (Рудюка) та ін. – Київ, 2020. – 707 с. : іл. – (До 400-річчя з часу відновлення православної ієрархії Київської митрополії Єрусалимським патріархом Феофаном).

Зі змісту :

Бібліографія. Покажчик змісту збірників «Православ'я в Україні» за 2011–2020 роки. [Випуски I–X]. – Вип. 10. – С. 636–637 (позиції: 3–5, 7–10) : Патріарх Філарет (Денисенко).

Видання НІБУ: Історія України: науково-допоміжний бібліографічний покажчик

1. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Держ. іст. б-ка України ; НАН України. Від-ня історії, філософії і прав ; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; Міжнар. асоц. українців. Комісія бібліогр. та інформатики ; упоряд.: Т. Приліпко, М. Лук'яненко, З. Мусіна, І. Бондаренко ; ред.: А. Комська, Л. Ступак ; наук. консультант О. Старовойт, І. Соляр ; відп. за вип. Л. Макаренко. – Київ, Львів, 1994. – **За 1992 рік.**

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 6. Релігія. Церква. – С. 86.

2. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і мистецтв України, Держ. іст. б-ка України ; упоряд.: Т. Приліпко ; ред.: А. Комська, Л. Ястремська ; відп. за вип.: Л. Макаренко. – Київ, 2000. – **За 1996 рік.** – 310 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 6. Релігія. Церква. – С. 87.

3. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і мистецтв України, Держ. іст. б-ка України ; упоряд.: Т. Приліпко, Н. Вощевська, М. Лук'яненко ; ред.: А. Комська, Л. Ястремська ; відп. за вип.: Л. Макаренко. – Київ, 2000. – **За 1998 рік.** – 469 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 149.

4. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і мистецтв України, Держ. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, О. Марченко, О. Політова, О. Кисельова ; ред.: М. Лук'яненко, Т. Приліпко ; відп. за вип.: О. Виноградова. – Київ, 2004. – **За 2000 рік.** Ч. 1. – 367 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 228.

5. **Історія України** : бібліографічний покажчик / М-во культури України, Держ. іст. б-ка України ; НАН України, Від-ня історії, філософії і права ; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; Міжнар. асоц. українців, Коміс. бібліогр. та інформатики ; упоряд.: Т. Приліпко, М. Лук'яненко, З. Мусіна, І. Бондаренко ; ред.: ; відп. за вип.: О. Виноградова. – Київ, 2004. – **За 2001 рік.** – 516 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 7. Релігія. Церква. – С. 86.

6. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і мистецтв України, Держ. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, О. Політова, М. Лук'яненко, О. Кисельова, Н. Вощевська, О. Марченко ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: О. Виноградова. – Київ, 2004. - **За 2001 рік.** – 516 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 185.

7. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і туризму України, Держ. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, Д. Стегній, Н. Вощевська, О. Марченко ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2006. – **За 2004 рік.** – 610 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 199.

8. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури і туризму України, Держ. іст. б-ка України ; упоряд.: Т. Приліпко, Н. Вощевська, О. Марченко, Д. Стегній ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна. – Київ, 2009. – **За 2007 рік.** – 752 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. С. 293.

9. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, Н. Вощевська, О. Марченко, Д. Стегній ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. - Київ, 2011. – **За 2008 рік.** – 766 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. С. 286.

10. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, Д. Стегній, Н. Вощевська, К. Русановський ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2011. – **За 2009 рік.** – 644 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 224.

11. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України ; упоряд.: Т. Приліпко, Д. Стегній, Н. Вощевська, К. Таранюк-Русанівський ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2013. – **За 2011 рік.** – 642 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 187.

12. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України; упоряд.: Т. Приліпко, Д. Стегній, Н. Вощевська, К. Таранюк-Русановський, О. Литвин ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2016. – **За 2014 рік.** – 650 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 172.

13. **Історія України** : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / М-во культури України, Нац. іст. б-ка України; упоряд.: Н. Вощевська, О. Литвин, Т. Приліпко, Д. Стегній, К. Таранюк-Русанівський ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2017. – **За 2016 рік.** – 639 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. – С. 68.

14. **Історія України. 2019** : бібліографічний покажчик / Нац. іст. б-ка України; упоряд.: Н. Вощевська, О. Литвин, Т. Приліпко, Д. Стегній, К. Таранюк-Русанівський ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2020. – 590 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 150.

15. **Історія України. 2020** : бібліографічний покажчик / М-во культури та інформ. політики України ; Нац. іст. б-ка України ; упоряд.: Н. Вощевська, О. Литвин, Т. Приліпко, Д. Стегній, К. Русанівський ; ред.: А. Скорохватава, З. Мусіна ; відп. за вип.: А. Скорохватава. – Київ, 2021. – 563 с.

Зі змісту:

Розділ II. Загальні питання історії України. 8. Релігія. Церква. – С. 148.

16. **30 років Незалежності України: наукове осмислення** : Бібліографія / М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст. б-ка України ; Укр. ін-т книги ; НАН України. Ін-т історії України ; упоряд. Д. Стегній ; ред. З. Мусіна ; відп. за вип. А. Скорохватава ; наук. ред., авт. вступ. ст.: Г. Боряк, В. Головка. – Київ, 2021. – 640 с.

Зі змісту:

Розділ XII. Персоналії політичних і громадських діячів. – С. 583.

Укладачі: Нестеренко О. В., Новицька А. І.
Редактор : Єфіменко Г. В.

м. Київ, 20.01.2024

Для приміток

Для приміток

Для приміток

Для приміток